

Barcelona 13 de setembre de 1929

La Torratxa de la Torratxa

ANY LIII - 2620 - 15 cts. - Atrassats, 30

El carrer és escola de costums

De mals costums, moltes vegades.

Els millors discos
són els de

La voz de su amo

Companyia del Gramòfono
S. A. E.

"El qui té Blenorragia (Purgacions) és perquè vol"

Quan esteu cansats de medicar-vos sense trobar millora, o bé no assoliu un complet guariment de vostra Blenorragia en qualsevol de les seves manifestacions (uretritis, prostatitis, cistitis, artritis, gonocòciques, gonorrea crònica, o «gota militar», etc., etc., de l'home, i (vaginitis, metritis, leucorrea, fluxos, etc., etc.), de la dona; exigiu al vostre farmacèutic els acreditats

Cachets Neisserinos

i obtindreu un ràpid i perfecte guariment de la vostra malaltia, discretament i sense molèsties.

De venda: *Barcelona*, SUAÑA, Escudillers, 8; BELTRÁN, Junqueres, 11; *Reus*, SOLER, Llovera, 26 i Centres d'específics.

CICLES - MOTOS
ACCESSORIS
ESPORTS

SANROMÀ

Balme, 62 - BARCELONA - Telèfon 12303
CONSULTEU ABANS DE COMPRAR RES

VIES URINÀRIES
Impureses de la sang - Debilitat nerviosa

Prou sofrir inutilment de les dites malalties gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOIVRE

Vies urinàries: Blenorragia (purgacions), amb totes les seves manifestacions, uretritis, prostatitis, orquitis, cistitis, gota militar, etc., de l'home, i vulvitis, vaginitis, metritis, uretritis, oïstitis, anexitis, fluxos, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els Cachets del Doctor Solvré. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillosos sempre i que neces- del metge, i ningú no s'assabenta de la seva

siten sem pre la presència malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa.

Impureses de la sang: Sífilis (avarosis), eozemes, herpes, úlceres varicoses (llagues de les cames), erupcions escrofuloses, eritemes, acné, urticària, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les Píndoles depuratives del Dr. Solvré, que són la medicació depurativa ideal i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: Impotència (manca de vigor sexual), polucions nocturnes, espermatorrea (pèrdues seminals), cansament mental, pèrdua de la memòria, mal de cap, debilitat muscular, fatiga corporal, tremolors, palpitations, trastorns nerviosos de la dona i totes les manifestacions de la Neurastènia o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les Gragees potencials del Dr. Solvré. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la juvenesa, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pessetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franqueig a Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16. telèfon 544 S. M. Barcelona, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentrotllament, tractament i guariment de les dites malalties.

Hotel Orient

El més ben situat
El més sèrio
El millor servei

Rambla Centre, 20
BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

Un article sensacional

UAN al Parlament francès es pronuncia un discurs d'alta influència política, d'aquells que tenen un ressò internacional valios i que el país deu conèixer perfectament, la majoria demana "l'affichage", o sia, editar el discurs i encastar-lo a les parets dels Ajuntaments de tota la República.

Doncs, bé; l'article aparegut diumenge passat a *La Publicitat* amb el títol de "Llevat anarquitxant" i

signat per Lluís Nicolau d'Olwer, demana, com un discurs vibrant del Parlament francès: "l'affichage". Es pot ben dir que ha estat l'article polític de més alt valor escrit en aquests darrers anys. Si el nostre país tingués una accentuada voluntat política, a hores d'ara, sota la influència de Nicolau d'Olwer, l'ambient social i polític del país estaria canviat. Es un dels articles de més valor polític, de més contingut humà que hem llegit.

Fa anys que considerem un honor l'amistat dispensada per Nicolau; fa anys que veiem en ell una clara consciència civil, d'aquelles consciències civils que passen a la història per la netedat de la vida política i per l'arrelament de les idees; fa anys, també, que l'admirem devotament, perquè veiem en ell, per poca voluntat que hi posés, per poca decisió que prenguéssim, un cap polític liberal i demòcrata, com pocs n'hi ha hagut a Catalunya. No ens ha estranyat pas l'article que comentem. Es un imperatiu de l'home honrat, que, en trobar una veritat, la diu.

Realitza un acte més altament patriòtic aquell que denuncia l'acte vil d'una classe o d'una part d'una classe que no té estima als germans pairals i demana la rectificació del fet erroni que aquell que vol embolcallar amb el cançoner mot d'ordre d'una unió sagrada els fets il·legals.

Aquest és l'acte de Nicolau d'Olwer: obrir els ulls a una petita classe; dir-los la veritat. Si el dia de demà el llevat anarquitxant de què parla Nicolau d'Olwer dona fruit, els obrers podran dir que un home recte i equànime els obrí els ulls, el dia 8 de setembre, amb un article memorable i en el qual els deia:

"Hi ha, però, una altra constatació, que ens dol molt més que no pas aquella. Es la de veure l'encorajament que una part de la nostra burgesia — voldríem creure una part mínima — dona, inconscientment, per egoisme, a la violència obrera. Perquè tots recordem com s'ajupien a la força els que no obeeixen ara ni la consciència ni la llei. S'hi ajupien, i s'hi tornarien a ajupir. ¿Com no pensen que aquesta lliçó el proletariat, una hora o altra, l'aprofitarà? ¿O és que creuen etern l'aparell ortopèdic que dificulta el

lliure moviment de la classe obrera? Si desconeixen l'esperit de justícia, almenys que no perdin l'instint de conservació: seria paradoxal que ell manqués a les classes conservadores."

Cal que tots els que es sentin acusats, rectifiquin. Cal que es donin compte que és un home de lletres — i quin home! — el que els parla. Cal que pensin en la responsabilitat que contrauen per al dia de demà que els obrers es neguessin a tota col·laboració i enteniment en tenir present l'exemple descobert públicament per Nicolau d'Olwer.

Un partit polític s'honora tenint homes com aquest; un poble es dignifica amb una consciència tan clara. Aquesta és la major força aristocràtica que pot tenir un professor.

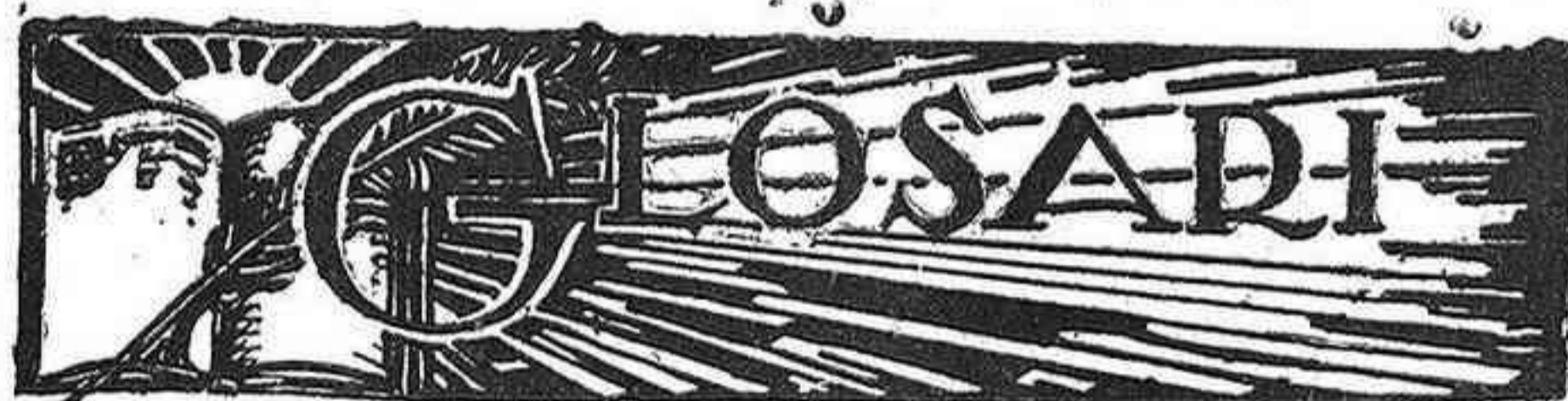
Si Nicolau d'Olwer volgués, seria, com Ortega i Gasset, com "Xenius", un mimat dels salons aristocràtics. Es veuria rodejat de la joventut xarlestoniana, i el seu "charme" personal seria comentat per tots els cronistes de salons. Però Nicolau d'Olwer no ha cercat, en les humanitats, ni receptes de cuina orsianes, ni comentaris esportius distrets.

Els patrons deuen pensar en les paraules de l'autor d'"El pont de la mar blava". Els obrers han de tenir present el nom de l'intel·lectual que en un moment de dolor els emparà.

No ha estat pas aquest l'únic moment de la seva vida que ha donat la nota exacta de la civilitat.

Tots recordem que un trist dia del mes de novembre, en el xamfrà del carrer de Balmes i Corts Catalanes, en mig d'una multitud emocionada, recordà amb fermesa que ell era Alcalde de Barcelona.

FRANCESC MADRID

JA QUE NO HO FEM AQUI...

Hem llegit en una revista francesa d'art un article dedicat a Joaquim Biosca. Acompanyaven l'article unes reproduccions d'aquest pintor estimabilíssim.

Això ens ha plagut molt, ens ha causat una profunda satisfacció. Sembla que ja no caldria que ho diguéssim, perquè això, l'elogi a un artista, sempre ha de complaure. Però no és així, llamentosament. En el món intel·lectual, avui més que mai, l'elogi a un artista, a un escriptor és considerat com una ofensa feta als altres artistes, als altres escriptors.

Contra això hi ha sempre una arma, una arma innoble que ací s'usa amb massa freqüència: el silenci. Quatre noiets que no serien ningú sense la tribuna del periòdic — que ni així aconseguixen fer-se una personalitat —, són els que estan sempre disposats a usar aquesta arma contra tots els que tenen l'atreviment de no ésser de la colla, contra tots els que són independents, contra tots els que tenen una personalitat de debò.

El nom de Joaquim Biosca no es veu en els periòdics de Catalunya amb la freqüència que hom l'hi hauria de veure. Sonen noms de pintors, de pseudo pintors, que no tenen qualitat de pintor, i als quals, no obstant, hom combla d'elogis. I no sona el nom de Joaquim Biosca.

Potser Joaquim Biosca, amb un gest ple de senyoriu, s'ha volgut allunyar d'aquest safareig brut de llot que, des del periòdic, se'n diu vida artística. Potser Joaquim Biosca no exposa les seves pintures amb la freqüència necessària: de tant en tant veiem una tela seva a les benemèrites galeries Dalmau.

Però, sigui com sigui, fa un efecte llastimós veure com artistes de la pura i la finor de Joaquim Biosca són silenciats per quatre pobres nois sense cap mena de solvència—ni de vergonya—, als quals hom ha encarregat la crítica d'art de qualsevol diari.

Joaquim Biosca era, ja fa molts anys—quan hi havia més risc en ser-ho, quan calia una autèntica valentia—, un artista de temperament moderníssim i personal que sabia rebellar-se contra l'art pompièr. Avui—quan la modernitat en art serveix tan sols per a dissimular la manca de dibuix, el desconeixement més absolut de com s'obtenen el colorit i la llum—segueix essent Joaquim Biosca—que, com Nonell, ha pintat gitanes i, com Nonell, les ha pintat d'una bella manera personal—, un dels artistes més moderns i purs de la nostra terra.

VIRAI.

Gitana

El meu cor sap d'una nena
rebufona i eixerida,
com la Venus, feta a mida;
com el pa integral, morena.

Els seus ulls, de fosc nimbats,
fan tan ardent sa mirada,
que sembla tota enyorada
d'uns amors idolatrats.

Tenen somriures vehements
els seus llavis de carmí
quan s'entreobren per lluir
les perletes de les dents.

El seu cosset és un motllo
tan ben perfilat, que fins
les nimfes i els serafins
l'admirarien fent rotllo.

Braç i cama, pel que es veu,
són de perfecció acurada...
Com que n'està assabentada,
tot ho presumeix arreu!...

I té un stock tan preciós
de gràcia i de simpatia,
que en la seva companyia
tothora un s'hi sent gojós.

Mes li trobo—val a di—
un defecte capital:
i és que ja estima formal...
però no m'estima a mi.

UN PAIET

AGREDOLÇOS

LA VIDA AMOROSA DE MAQUIAVEL

Maquiavel, maquiavèlic, maquiavelisme... No hi ha un nom més continuament i universalment pronunciat, havent els seus derivats entrat a formar part de totes les llengües cultes. El mot ha esdevingut així, com una mena d'abstracció, com un axioma desproveït de tota idea plàstica, com la pròpia definició esquemàtica del "Príncep", l'obra cabdal de l'illustre florentí. La seva figura, deslliurada de tota materialitat, se'ns apareix tota esperit i pensament.

I tanmateix, la vida d'aquest autor que hom imagina la d'un diplomàtic teòric, astut i greu, fou la d'un home alegre, amic de platxèries, i molt aficionat a les dones.

Humil funcionari, secretari obscur, els grans personatges, gent regularment miserable i mediocre, exploten els seus dots d'observador, la seva aguda intel·ligència, la seva diplomàcia natural.

Aquesta explotació amarga la seva vida. I per oblidar les contrarietats quotidianes, les mesquineses dels grans senyors tan rancis com ingrats, la falta sempre creixent de diners, s'ajunta a les nits amb alguna expedició galant, a la recerca d'amables i fàcils florentines. Si la caça no és bona, tant-se-val: el vi tonifica i manté l'alegria...

Això no obstant, la seva muller Marietta—Maquiavel es casà abans de la trentena—no és cap tarasca. L'estima tendrament, té cura de la seva salut, i educa els infants seguint els consells de llur pare. Però li és impossible de retenir per a ella sola un home tan petulant. Ara que la gelosia no és el seu flac, i passiblement el mira anar de l'una a l'altra, sabent que aquests amors passatgers no li faran oblidar la família.

Quan Maquiavel surt de viatge, sobretot, Marietta sap prou bé que no li restarà fidel. Cada país, cada ciutat, té noves temptacions, i no és ell l'home indicat per resistir els nous encisos. Marietta, però, tem les conseqüències dels amors fortuits i massa fàcils...

¿Com no inquietar-se, en efecte, quan hom pot llegir la lletra que escriu a Guichardin, contant-li una aventura amorosa que li ha esdevingut a Verona? Imprudentment, en la més completa obscuritat, posseeix una desconeguda. La cosa acabada, l'amant encén una llanterna per examinar la seva presa. "Miserable de mi!—exclama. No he vist mai una cara de dona més horrible. Un tupè de cabells blancs al mig d'un cap pelat i tinyós, la barba més poblada que el cap, el nas menjat per la malaltia..."

No gosem seguir la transcripció d'aquesta lletra massa expressiva, massa realista...

La vida de Maquiavel passà per èpoques desiguals, però tant en l'adversitat com en la fortuna, el Maquiavel platxeriós i fembrer persistí sempre, al costat, però, del Maquiavel estudiós i intel·ligent, gran lector dels clàssics llatins, amb l'estudi dels quals formà la seva alta personalitat intel·lectual.

Cap als darrers anys de la seva vida, tanmateix, el seu posat es fa més greu. La malaltia arrellegada—ai—durant els anys juvenils, ha anat poc a poc minant-lo per dins i entenebrint el seu humor. Aquesta austeritat és, doncs, gairebé forçada: Maquiavel, pressentint el seu fi, es revesteix de la severa túnica que li ha de fer de mortalla.

PEROT

S'ha de tornar a l'Àfrica?

Els negres dels Estats Units es barallen per si han de traslladar-se a l'Àfrica, terra dels seus avis, o romandre a l'Amèrica, que és la seva. Al primer cop d'ull, la primera tendència s'emporta les simpaties de les persones sentimentals. Traslladar tots els negres dels Estats Units a l'Àfrica, és una idea escandalosament romàntica sostinguda per alguns D'Annunzio de color de xocolata.

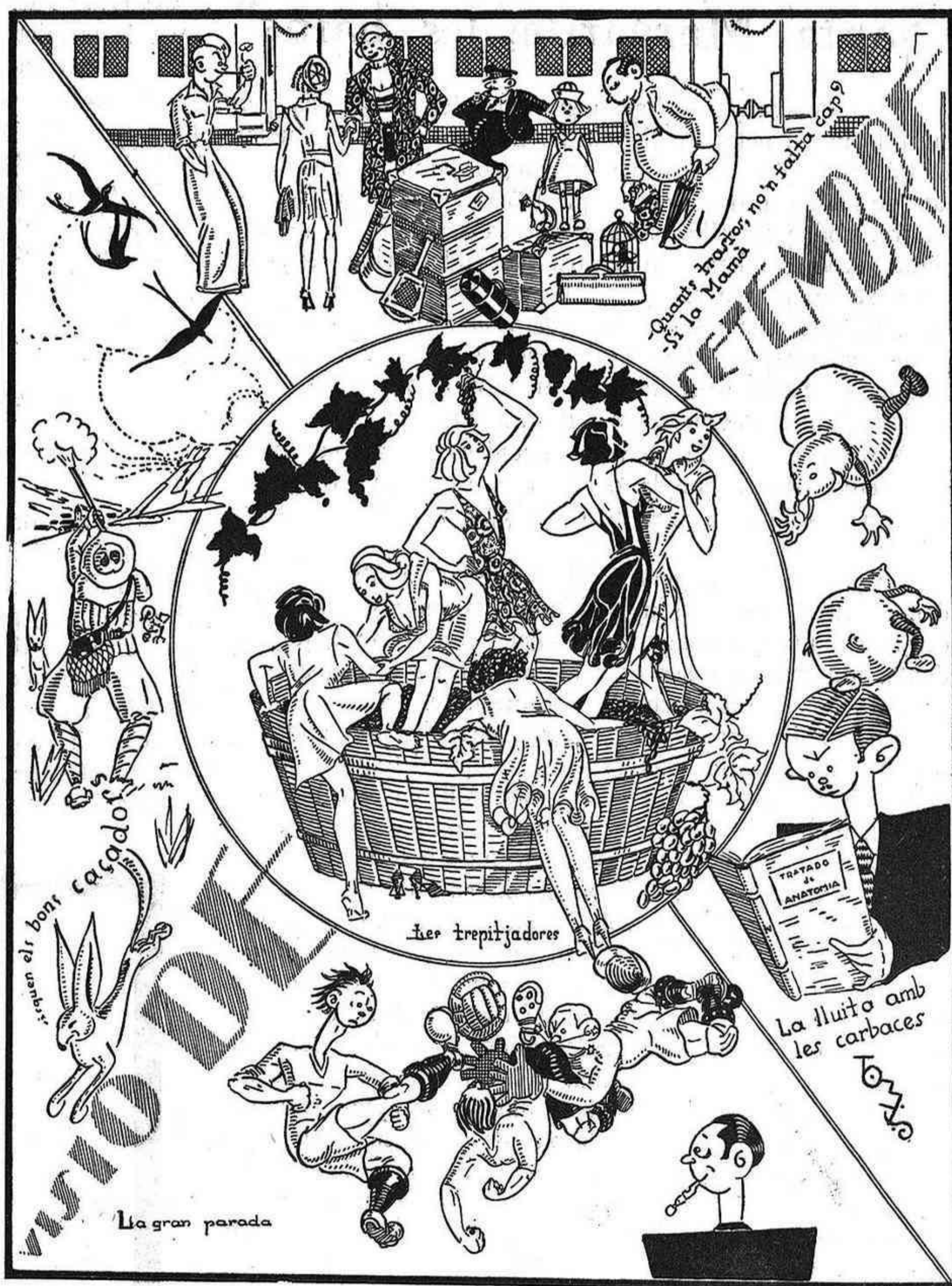
Al primer cop d'ull també, la segona tendència s'emporta les simpaties de les persones pràctiques. Els Estats Units formen la nació on els negres tenen majors possibilitats de reivindicar la raça. L'experiment fet en la República de Libèria, per negres alliberats després de la guerra, entre els estats del Nord i els del Sur, que donà per resultat l'abolició de l'esclavitud, no ha donat pas uns resultats que engresquin.

Es clar que ara es tracta d'homes més ben preparats; però, deixant de banda el trasbals que econòmicament representaria el pas d'una població tan nombrosa d'un país a l'altre, per llarg que fos el període que per fer-lo es prengué, i deixant també de banda l'actitud que el govern dels Estats Units adoptés davant del fet, que ja és deixar de banda, quin avantatge portaria a la humanitat la creació de la nova nacionalitat? La base de la seva formació haurien estat les diferències entre dues races; si a aquestes diferències, que avui són només un problema d'ordre intern als Estats Units, s'hi afegien les diferències de nacionalitat, no seria afegir, amb el nou estat, un nou perill per a la pau?

Als Estats Units, els negres lluiten per la seva superació, i de cada any van guanyant en aquesta lluita. Els són posades traves, és cert; però tenen tots els camins oberts, i, de mica en mica, malgrat l'hostilitat inhumana d'una part de la població blanca, van col·locant-se en un pla d'igualtat amb aquesta. En una època no gaire llunyana, quan aquesta igualtat sigui una cosa normal, l'hostilitat haurà desaparegut. Actualment, té per causa la sorpresa que l'enlairament espiritual dels negres produeix en els blancs que no sabien veure en ells més que l'esclau de les plantacions que podia ésser tractat com una bèstia.

Aquest any han elegit un diputat negre. Les professions són totes a l'abast dels homes de color, i molts d'ells obtenen títols universitaris.

Wallace Thurman, negre amb un títol obtingut en una Universitat californiana, ha escrit en col·laboració amb William J. Rapp, blanc, una obra amb personatges negres: "Harlem". Thurman és jove, i té una figura escaient; li agrada vestir bé, i ho fa no sols bé, sinó elegantment;

Aquest gravat no necessita "peu". Setembre, la verema, la tornada de l'estiuieg; és el gravat de sempre.

és, a més; d'una polidesa exquisida. Rapp, pel contrari, és un home que no porta mai americana, i sols a l'hivern cobreix amb un barret vell una crinera que desconeix la pinta. Porta sempre la mateixa corbata, fins que li cau esquingada. Fuma cigars pudents i és groller.

El dia de l'estrena de "Harlem", Thurman volgué veure la representació des del primer rengle de butaques, i explicà després que no s'havia pogut sostreure a la inquietud que els altres espectadors protestessin de la seva presència. Haurien preferit potser la d'en Rapp?

SENTS.

AQUEST NUMERO

HA ESTAT REVISAT

PER LA CENSURA GOVERNATIVA

“Santa Margarita, les bains”

Això del banyar-se, sia per ordre del metge, sia per pura i simple netedat, diguem-ne higiene, ens ha semblat sempre una cosa tan íntima, tan lligada amb les interioritats de l'home o de la dona, que l'ideal fóra, al nostre entendre, poder fer-s'ho cadascú a casa seva. Però la gran ciutat exposicionista està encara tan endarrerida respecte a aquest punt, que els veïns que ens tenim per una mica nets, no ens toca altre partit que visitar de tant en tant — qui cada quinze dies, qui... cada sis mesos — algun d'aqueixos establiments tan poc modernitzats i tan escassament higiènics que en diuen cases de banys.

Nosaltres, que les havem seguides ja gairebé totes, gosariem afirmar que la del carrer de Santa Margarita és la més popular, la més neta i més típica del pla de Barcelona.

La parròquia, tot gent de la Boqueria; famílies obreres del districte cinquè, senyores columnàries acompanyades del marit, mantes noies maques del dubtós veïnat, dependents, minyones de servei, i algun clergue apaisanat que a la fi s'ha decidit a rentar-se el que no es veu.

Entreu, i us trobeu en un pati xic, xic, mig andalús, mig oriental. Allí la bona gent espera que li toqui la tanda per a obtenir el “quarto” disponible. Allí, en el patiet minúscul, molt net i endreçat, a l'ombra d'un emparrat tropical, a redós d'un arbrissó que hom no sap si és un bambú o una figuera borda; allí, asseguda en cadires de palla, hàbilment col·locades al voltant d'una tauleta-centre, damunt la qual invariablement s'hi destaca un “Mundo Gráfico” de tres setmanes endarrera; allí la gent que espera refrescar-se, ja es comença a refrescar materialment.

Les justes i proporcionades mides d'aqueix encisador pati miniatura, obliguen àdhuc als concurrents a una tal camaraderia i a un tracte tan familiar, que aviat s'imposa una afectuosa intimitat com la que s'estilava entre els viatgers de les tartanes massa plenes, i si a la tauleta-centre hi hagués un joc de cartes, ben segur que es decidirien a fer-hi la “manilla” o la “mona”, segons fos el nombre dels parroquians que esperen torn.

Des d'allí, tot esperant, hom se fa càrrec de la netedat de la casa, car dos safareigs van en dansa, contínuament; i, les dones que hi renten, piquen i canten, que és un deliri.

A més a més, us amenitza l'espera la xerrameca d'un lloro; un magnífic exemplar de lloro autèntic que l'han posat allí perquè els banyistes no s'impacientin; un lloro descendent directe d'En Castelar, que no calla mai, que sap tots els himnes des del més reialista fins al més soviètic, i que els entona amb més perfecció que no ho fan els fonògrafs de trompa metàl·lica.

Després de l'espera, res; us criden pel número que us han donat en entrar; aneu al “quarto”, no gaire ventilat, però decent; feu el vostre fet; i quan sou dins la banyera, amb l'aigua arran de nas, encara sentireu el lloro que diu: “Que vagi net!” (Un “truco” que li han ensenyat els de la casa).

En sortir, quan passeu novament pel pati, entre altres “números” que s'esperen, us adoneu que hi fa més fresca que no dins del “quarto” de bany que acabeu de deixar. I, com que de bona gana hi tornariéu a seure, us en aneu amb recança, acomiadat cerimoniosament pel lloro i per la mestressa, que us dona gentilment les gràcies de la propina que haveu deixat per a la serventa.

I és tan deliciós el bon record que us n'emporteu, que no podeu menys de pensar que, anys a venir, quan ja no

existeixin “cases de banys”—perquè s'acabaran aviat, així que als propietaris se'ls obligui a instal·lar banyeres a cada pis—, encara algun dia us deixareu caure al carrer de Santa Margarita, per a demanar a la mestressa que us permeti estar-vos mitja horeta asseguts en aquell patiet meravellós, a l'ombra de les vegetacions tropicals, fullejant el “Mundo Gráfico” de tres setmanes endarrera i escoltant aquell lloro xerrairot, si és que encara és viu, que bé ho deurà ésser, per tal que els lloros són animalons de molta vida, gràcies a Déu.

FRA NOI

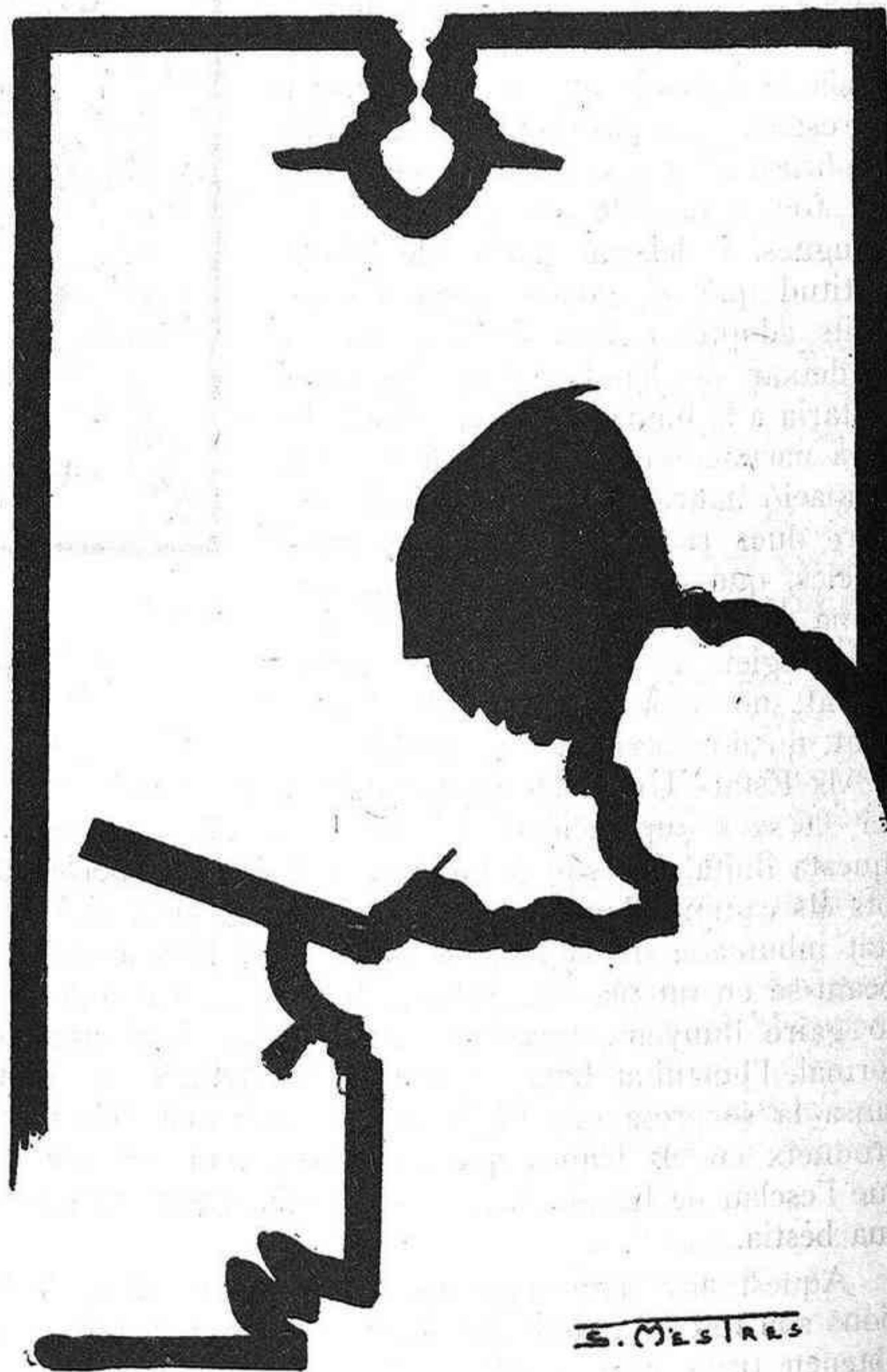
Claudi Rigol

Ens ha sorprès molt la mort d'En Rigol. Una ràpida malaltia se l'ha emportat.

En Rigol era un dels comerciants més coneguts de la nostra ciutat, però el coneixien més encara la gent de teatre. Era un d'aquells homes que no mancava mai a les estrenes. Amic d'empresaris i artistes, sobretot d'Enric Borràs, amb el qual l'enllaçava una amistat fraternal.

Com a bon català, era més clar que l'aigua, però tenia la simpatia per arroves.

Rebi la seva família el nostre més sentit condol.

EN BON

Que amb el seu carro-fàbrica de caricatures, és una de les notes més personals i simpàtiques de l'Exposició.

FORASTERS A L'EXPOSICIO

—Sí, senyors; hi ha 45 mil banderes.
—Si que està dividit, el món, amb això de la Societat de les Nacions.

De terrats per amunt...

...Tan sols Déu sap el que hi ha, segons diuen, per més que, al meu entendre, diuen malament. De bell principi, hom creu que admetre aquesta dita és tant com confessar que l'home no hi veu més enllà del nas, i per tal de no fer-nos córrer aquest ridícul hi ha una ciència que s'anomena Astrologia.

—Astròlegs, ja que no astrònoms, tots ho som una miqueta, allò que se'n diu subconscientment. Jo no sé, lector amic, si ets d'aquells éssers que llegeixen en els astres, i Aldebaran és el seu Nord, o bé si et decantes per dir que tot plegat no és més que el "mentir de las estrelles..." Però m'has de permetre que et felicitï de tot cor si és veritat que mai t'has deixat atabalar davant l'aparició d'un estel amb cua, ni has perdut la gana quan t'han assabentat que aquest era missatger de cent mil malvestats...

Mes, aquests són astròlegs de "menor" quantia, que d'altre cantó la conquesta quotidiana de les mongetes no els permet perdre del tot la xaveta. L'enternidor és que hi ha homes que hi han esmerçat íntegrament anys i panys fins a fossilitzar-s'hi la closca, com és ara aquest senyor Charles A. Mason, que ens ha atordit darrerament amb una predicció d'aquelles que cal pendre's amb resignació i bons aliments.

Jo m'imagino el senyor Mason donat en cos i ànima a la seva tasca imponent, coberta tal volta la testa amb el clàssic i punxegut capell, i el meu esperit candorós s'ex-

tasia sols de pensar-hi... Disset anys s'ha passat estudiant els astres aquesta mena de Cagliostro contemporani, per fer-nos la predicció que suara ha donat a llum!...

No la coneixeu? Heu-vos-la ací. Les fembres que deslliurïn entre el 29 de juliol i el 6 d'agost d'enguany tindran la glòria d'ésser mares d'uns éssers privilegiats, vulgarment, que vindran els nou-nats a aquesta vall de llàgrimes amb la flor clàssica. Tot seran genis, i dones més maques que la Venus de Milo, i fins eixirà, no sabem si també per obra de l'Esperit Sant, un segon Redemptor, per tal que no anem més coixos. Gent precursora, en fi, d'una raça superior a la d'ara, i que no cal dir que es mourà en un pla tan espiritual que hom no sabrà com occir-los. Felços de nosaltres, que presenciarem tals meravelles (si és que el nostre nervi òptic no és massa materialment viciat per veure-les), i dissortats ensem, ja que, sens dubte, anirem de recó com els trastos vells!

I tot això serà degut — sempre segons el senyor Charles A. Mason — a una molt estranya combinació planetària que tindrà lloc aleshores, aparentment la mateixa que s'esdevingué fa mil nou-cents vint-i-nou anys, el famós estel dels Reis d'Orient.

Tot és possible, i aquesta predicció ens alleugereix de certs dubtes. Si la influència estellar és tan gran, no és d'estranyar que hi hagi tants llunàtics al món, posem per cas. Oh, la Lluna, antic sojorn dels éssers que l'han "dinyat" en aquest globus! No admitem la seva influència damunt les marejades?...

Diguem com els vells bretons: El que ha d'ésser, serà!

Però és una veritable llàstima que el senyor Charles A. Mason, sigui pel que sigui, ens hagi avisat tan tard. Perquè això dit uns nou mesos abans, encara hauria valgut la pena de provar si definitivament donàvem un tomb a aquesta Humanitat tan menyspreable...

J. AYMA MAYOL.

El barri xinès que jo he vist

ELS TRES FILLS D'EN "CARRINCLÓ"

Pobre Carrincló! Quan passa pel carrer de Trenta Claus, la barba al pit, els ulls clavats a terra, les mans al darrera, parlant amb ell mateix, tothom se'l mira acompadit.

Callen les veus que pregonen peix del Nord, els xisclets de les verdulaires, els renecs dels embriacs i les cantarelles dels despreocupats.

El Carrincló és cartagener, ha tingut tres fills; de petits, treballaven al forn del vidre; eren d'aquells noiets que, despitregats, amb un cordillet al coll, del que en penja una xapeta de llautó amb un número motllurat, veiem pel carrer del Parlament, a les hores d'entrar o sortir del treball.

El pare treballava al port: un dia va sorprendre el fill menut rient com un babau, al centre d'un rotllo que feien altres mocosets com ell.

—De què rius?, poca-solta.

—Ai, pare: ja, ja, ja, deixeu-me riure. Ja, ja, ja.

—De què rius?, et torno a dir.

Doncs ric, perquè de tants xicots com veieu aquí, no n'hi ha un tan sols que sàpiga llensar la saliva vermella com jo...

* * *

Mort el menut, els altres deixaren el forn del vidre. El mitjà es va fer electricista; el gran, musclaire, i a l'hivern feia jornals al moll del carbó: així anaren vivint.

Un dia, el mitjà, que es deia Faló, va començar un treball, per compte del propietari d'una casa pública...

Al barri xinès tothom s'ajuda, i no van a cercar a altres indrets el que poden sollicitar allí mateix.

En Faló, penjat en l'espai, bo i estenent aquella complicada instal·lació, era l'admiració de tothom. Que n'és de valent, ei!...

Els homes, les dones, els vaillets, veient-lo, sentien bategar el cor d'emoció. Allò era un home! Quina manera més estúpida de guanyar-se la vida, penjat com les aranyes.

—Si tu no em mantinguessis!...

—No, fill meu; abans de veure't així, sóc capaç d'anar-me'n de cantinera al *Tersio*. No vull que quedis esguerrat.

* * *

El pare treballava al port quan li donaren la notícia. Ni un crit, ni un plor. Ell ja havia marxat del poble, perquè una dona li havia donat *mal d'ull*. Ha mort, l'altre fill? Ha cedit el cable que el sostenia? S'ha esberlat contra les pedres del carrer? Doncs a enterrar-lo. Una safata tapada amb un mocador negre, una dona que la passegi

de porta en porta per totes les cases del carrer del Migdia, i ja veureu quina de pessetes es recullen per pagar l'enterament...

* * *

Aquell dia no hi havien descarregaments de carbó al moll: els treballadors, a l'ombra dels vagons, esbrinaven l'horitzó cercant el vaixell que en llur ventre els portés el pa negre de cada dia...

* * *

La claveguera dels mallorquins és fatídica. Es cert que el musclaire que hi entra, pot vendre després els molluscos per arroves... però és tan fosca la claveguera... Se'n contenen tantes coses d'aquella bocassa negra... Només s'hi pot entrar quan la fam ho demana esgarrapant imperiosament les entranyes...

...I en Tonet, el noi gran d'En Carrincló, tenia fam, i hi va entrar...

* * *

Els bussos no han trobat res. Fa tres dies que, per ordre del Comandant del Port, treballen.

El Carrincló, assegut a terra, espera. No hi fa res que no mengi; tampoc hi fa que no dormi; tossut, seirà allí fins que el mar li torni el fill gran que li ha robat fa tres dies...

* * *

Ningú no l'ha vist plorar el Carrincló; els capatassos, acompadits, li donen feina: és dels jornalers que més treballen, i quan la sirena avisa l'hora de plegar i els altres, arrossegant els peus, caminen envers el barri xinès, a la recerca d'un calor que els desentumeixi els membres i els acaroni unes hores l'ànima, ell, prop la bocassa de *la claveguera dels mallorquins*, espera... Ja fa deu anys que cada vespre espera una estoneta.

* * *

Si a la matinada, l'amo d'una taverna treu un embriac sense donar-li la patacada reglamentària, ni el mastegot que ve a ésser les gràcies del comerciant envers qui li dona els diners a canvi d'una metzina, és que aquell home és el Carrincló, que totes les nits s'embriaga ell sol per quatre persones, per ell, i pels tres fills que la dona del mal d'ull, un dia, al poble, li va dir que moririen joves...

FRANCESC OLIVA

INTIMA

En un bressol, niu d'uns amors novells,
un ros infant, molt dolçament dormia,
i un romriure en son rostre resplendia
joia dels joves, goig immens dels vells.

El més preuat dels maternals joiells
si per atzar els seus bracets movia,
una rialla en tots els cors floria
semblant que fins el nin somreia amb ells.

Au, au, deixeu-me sola—diu la mare—,
que dorm, i me'l faríeu despertar,
però, la barbata ja li toca el pare
i l'avi el crida, i l'àvia els vol renyar,
i entre crits i carícies d'un i altre
l'infant es desperta i es posa a plorar.

M. BASSA I ARMENGOL

No el creuen!

- L'acabo de caçar!
- Vols dir que no l'has comprat a la plaça, abans de sortir de Barcelona.

¿Cómo aprovechar mejor la vida?, per Arnold Bennet.
Traducció i pròleg de Ricardo Baeza.

Veus ací un dels llibres que hem llegit amb més gust. El títol, que fa pensar en Marden i en Smiles, potser escama i alarma una mica. Sembla una cosa doctrinal, inflada i pretensiosa: "How to make the best of Life", que és el títol que té en anglès l'obra. Com aprofitarem millor la vida! Que també hi ha regles per això? Que posseeix el secret de la felicitat aquest senyor? I, sobretot, qui és aquest senyor per a donar-nos consells?

Aquest senyor, Arnold Bennet, és un humorista. I un humorista és qui escriu un llibre com aquest, dient-nos "com hem d'aprofitar millor la vida? Sí, senyor, car són precisament els humoristes qui han escrit els llibres més profunds, més humans! Féu memòria: Dickens, Cervantes... I avui Heltaï, Bernard Shaw, Chesterton, Courteline, Szomahazy.

I Arnold Bennet, Arnold Bennet que escriu novelles, comèdies, assaigs. I que triomfa en tots aquests gèneres amb la sal de la humana ironia, del somriure pietós i comprensiu.

Aquest llibre de "¿Cómo aprovechar mejor la vida?" és una de les coses millors que hem llegit de fa molt temps, una de les més agudes, intel·ligents i profundes. Cal que aquest llibre — que hom llegeix amb el mateix gust que una novella — corri totes les mans. I cal que es tradueixin altres tractats del mateix ordre que ha escrit Arnold Bennet amb la mateixa gràcia. Com exemple: "El govern de si mateix", "La màquina humana", "L'amistat i la felicitat", "El bon gust literari", "Com s'han de viure les vint-i-quatre hores del dia", "La tècnica de l'escriptor", etc.

Primer llibre de ritmes, d'A. Esclasans. Publicacions de "La Revista".

Agustí Esclasans és un dels joves escriptors que més ens interessin i al que més valors reconeixem. Agustí Esclasans, tan combatut i d'una manera tan incomprensiva i estulta, ens sembla un escriptor agut i personal com pocs. La seva obra comprèn tres volums d'"Articles inédits" — en els quals, ultra la independència de criteri i el sagaç esperit crític, hi ha un noble anhel de depuració i de superació; "Històries de la carn i de la sang", que ens presenten Agustí Esclasans com un finísim, com un delicadíssim renovador del conte, gènere que, no sabem per què, ha sofert poques renovacions: recordem, com exemple "Susanna i el bany" i "La vellesa d'Orfeu", de "Històries de la carn i de la sang", que són dos dels millors contes escrits en català.

Avui Esclasans ens dona el seu "Primer llibre de ritmes". I també com a poeta es guanya Esclasans la nostra estima més profunda; també com a poeta és personal, original; també com a poeta té una força potent. Esclasans poeta ha aportat una nova veu — una veu que cal estudiar amb més detenció per a fer-ne ressaltar totes les seves valors —, a la nostra lírica.

Els versos d'Agustí Esclasans no s'assemblen als de cap altre poeta, no poden ésser més que d'ell.

"Si el cor va tornant-se ressec i el cervell pesa massa l'amor allibera el dolor i corona de lliris el tedi vulgar i sublim de la carn femenina."

"...El cuiro tivant de la terra palpita i ressona del batre d'un pas repetit i ritmat que amb feixuga fermesa tenaç timbaleja fingint la ferrissa puixança d'un puny obstinat que castiga el silenci."

Qui escriu versos així és un gran poeta.

La leyenda de los franco-tiradores de Dinant, per Dom Norbert Nieuwland i Maurice Tschoffen.

Es una resposta a les falses acusacions — acusar per a no ésser acusat — del professor Meurer, de la Universitat de Wurzburg. La defensa de la guerra és sempre una cosa odiosa. Però és més odiosa si la fa un professor. En nom de la civilització, cal destituir aquest professor.

Les selvatjades comeses pels alemanys a Dinant — i per tot on passaren — no tenen justificació possible. Caldria que aquest llibre de "La llegenda dels franc-tiradors de Dinant" la llegissin tots els troglodites que durant la guerra eren germanòfils.

ALPHA.

NOTULES

OBRA NOVA DE VALLES I PUJALS

Vallès i Pujals, l'autor tristament famós d'"Elogi de Catalunya", prepara una obra nova. Si fóssim amics d'ell, li recomanariem que emprés altres procediments que els emprats amb "Elogi de Catalunya".

UN MALALT PERILLOS

—Doctor, tinc un mal de cap horrible! He perdut la memòria.

—Doncs, miri, pagui la visita per endavant, no fos cas que se n'oblidés.

EL TANT PER CENT DELS AUTORS

L'empresari: —Cregui que això del tant per cent és un disbarat. Si perdem nosaltres, vostès no tenen "drets"; si guanyen vostès, tampoc hi ha dret.

—I el teu germà, que tant treballa per obtenir un destí, què fa ara?

—Ara res! Ja ho ha aconseguit.

TELLO EN LAIDE

BARCELONA

Una ventana al interior és una comèdia original del senyor Rafael López de Haro. Jo he volgut, després de veure la comèdia, assabentar-me de qui era aquest senyor López de Haro. I he llegit unes quantes novel·les d'aquest senyor. Les novel·les i la comèdia m'han semblat poca cosa.

El senyor López de Haro, com a novel·lista i com a comediógraf, té l'obsessió de lo pervers, de lo morbós. I es complica la vida d'una manera llastimosa.

Aquestes novel·les del senyor López de Haro — i, en conseqüència, aquesta comèdia — tenen un regustet de florit, de ranci. Son novel·les d'aquelles que estaven de moda dotze o quinze anys enrera, quan els novel·listes de la nova promoció — nova en aquell temps, car això ha envellit d'una manera llastimosa — eren tots perversos. Em refereixo, naturalment, a una perversió literaria. Ells, com a homes, sempre m'han semblat d'una bona fe admirable.

Aquesta comèdia del senyor López de Haro té tots els defectes de les seves novel·les: ampulositat, artificiositat, un llenguatge conceptuós, un conflicte amb ribets de melodrama. La comèdia no segueix una trajectòria clara i recta, com hauria de seguir. El senyor López de Haro, que en la novel·la donà el to de la força passional, vol donar-lo també ara en el teatre. Però com aquesta força és una cosa cega i postissa, topa en tots els caires de la comèdia, que té un vol baix i trencat, un vol de rata pinyada.

Malgrat l'amor a la perversitat, a ço morbós — en l'obra el nus dramàtic el constitueix l'amor entre un noi i una noia als que hom creu germans — Una ventana al interior acaba bé: amb boda. I és que el senyor López de Haro ha pressentit que al públic disfressat d'aristòcrata li plauen únicament els drames que acaben bé. Aquesta mena de públic és l'incondicional de la incongruència de Muñoz Seca i de la cursileria dels germans Quintero.

Aquesta comèdia del senyor López de Haro no donava motiu per a un gran fluïment per part dels actors.

La senyora Adela Carbone és una actriu intel·ligent, discretíssima, que sabé fer d'un tipus fals i absurd un personatge de carn i ossos. La senyora Ladrón de Guevara em semblà un xic freda i afectada. De totes maneres, com és la primera vegada que la veig representar, pot molt ben ser que no m'ho semblï així en altres obres.

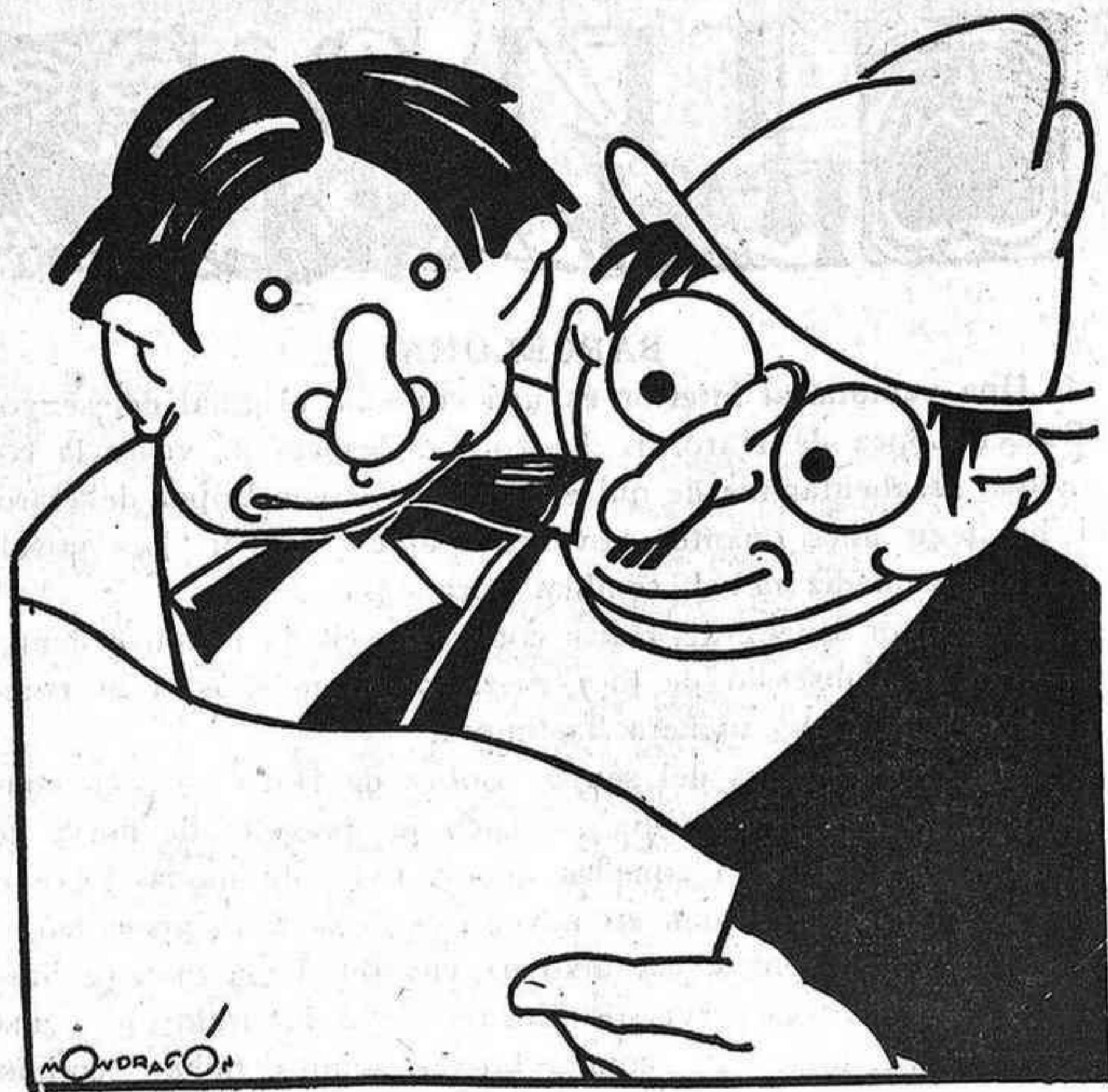
El senyor Ribelles digué el seu personatge d'una manera un xic massa freda. I no és que a mi em plaguin els crits sense més ni més. Però el realisme en el teatre té uns límits. No és plaent veure fer comèdia, és a dir: veure lo fals, lo convencional del teatre quant a la interpretació de l'obra per part dels actors es refereix. Però per fugir d'això i anar a un extremat realisme, es cau novament en la ficció.

MANUEL BORRELL I MAS

VICTORIA

En aquest teatre s'ha estrenat un melodrama del senyor Méndez Menéndez, inspirat en una novel·la de Wilkie Collins. Aquest melodrama es titula **La Magdalena moderna** i és, llastimosament, molt poqueta cosa.

Com no podríem fer altra cosa que retreure defectes — i aquesta no és feina que ens plagui — valdrà més que ho deixem córrer.

—Vols que anem a veure "La Verbena de la Paloma"?
—No, perquè ja n'estic escamat d'això de les verbenes.

CÓMIC

Malgrat certes crítiques (?) de certs crítics (?) que no saben ni volen situar-se, el públic cada dia aplaudeix més i amb més entusiasme la revista **Ole Ole**. Sugrañes, Amichatis i el mestre Clarà han fet un altre gran èxit. I el Còmic s'omple cada nit.

J. A.

ENTREACTES

No era veritat.

S'havia dit que Josefina Fornés no formaria part, aquest any, de la companyia catalana de Novetats.

Sortosament, no és veritat. Josefina Fornés, que és un element indispensable i una molt notable actriu, seguirà a Novetats.

I nosaltres seguirem aplaudint-la.

Marta Fàbregas.

Hom diu que aquesta actriu, de la qual es fan grans elogis, formarà part de la companyia catalana de Novetats.

Estadística

Aquesta temporada actuaran sis teatres catalans: Novetats, Romea, Espanyol, Talia, Nuevo i Goya. Això vol dir que s'estrenaran sis obres cada setmana.

Si la temporada dura sis mesos, representen cent quaranta quatre obres noves. Posem per cas que, entre bons, mitjans i dolents, tinguem uns dotze autors. Toquen, doncs, a dotze obres per autor.

Si aquests comptes no estan mal calculats, ja cal que treballin els nostres pobres autors. I cal que el públic es carregui de paciència.

El crim de Vera Mirtzeva

Lluís Capdevila i Enric Lluelles han traduït aquesta famosa obra d'Urbancev. La destinen al Teatre Romea, per què Maria Vila en faci una de les seves millors creacions.

I ara que parlem del Romea...

Veus ací els canvis que hi haurà aquest any, a la companyia.

Margarita Espinosa va en lloc de Carme Buxadós.

Ramón Caralt ocupa el lloc d'Alexandre Nolla.

Vives —no el mestre, sinó un del duet Vivesky— entra a formar part de la companyia.

Elvira Fremont

Aquesta intel·ligent actriu passa a l'Espanyol amb En Santpere.

ESPETECS

Referent al teatre català, i en vespres de la inauguració de temporada, el nou sistema de pagament de drets d'autor sembla que tindrà com a conseqüència immediata que en pateixin les obretes en un acte, la torna, vaja. Es més; atenent-nos a certes declaracions d'un empresari, senyor Alemany, aquesta mena d'"ors-d'œuvre" els empresaris mateixos se'ls confeccionaran, i això ens fa recordar una cosa: aquelles solemníssimes llaunes d'en Franqueza. I ens fa témer que així es perdin petites obres mestres, com foren "Els jocs florals de Canprosa" i "La Baldirona" i altres...

Peró, tot té el seu pro i el seu contra, que deia aquell...

Si es perden obretes de mèrit, molt serà que no ens guanyem una bona racció de disbarats escènics forjats de cara al públic. Apa, senyor Roure, que aquesta és la seva!...

—Sap quin títol té certa obra que estrenarà en Roure al Talia?

—...

—"La filla de la portera".

—Què em diu, ara! Ja el coneixia, aquest títol, ja; però em pensava que era una broma d'aquelles de "L'Esquella"...

L'Enric Borràs, al Nou, per no ésser menys, reprisarà "La Portera de la fàbrica", de la qual, segons referències, vol ésser continuació l'obra esmentada en l'espetic de més amunt.

Ens sembla que a la seva edat encara tindrà més èxit la mare que la filla...

J. A. M.

—Faci-me'l ben ajustat, que és per anar a les festes de la Reconquista a Mallorca.

—L'hi faré, que podrà fer més conquestes que el rei Don Jaume.

—M'han dit que la dona m'enganya.
 —Això rai; busca-te'n una altra.
 —Oh! no puc.
 —Per què?
 —Perquè ja la tinc.

Quins escarafalls!

Els russos de Moscou s'han empipat molt, segons sembla, perquè el Graf Zeppelin no es dignà volar damunt d'aquella ciutat.

Es poc soviètic aqueix disgust.

Per Barcelona hi ha volat dos o tres cops... i ni menys n'hem fet cap cas.

Com que, en passar, tampoc aboquen cap cabassat de marks!

El dipositari d'una de les colles titulades "Penya dels 13" ha fugit amb els quartos.

I ara, és clar, el busquen amb candeletes.

No val a precipitar-se.

Eren tretze?

Potser és mort, pobre home!

Agafem qualsevol diari dels de "cada dia", i ja sabem per endavant les noves dominants:

"Accident motorista".

"Topada d'automòbils".

"Volta de campana".

Conseqüències desavantajoses de la velocitat portada fins la mania i fins l'esbojarrament.

Que pensin, però, que sempre hi haurà qui correrà més que ells: el Temps; i que el Temps també fa les seves desgràcies, com diu Ell mateix en aquella desventurada sarsuela que només es representà una nit:

—Yo soy el Tiempo
 que corre veloz,
 y todos me dicen
 que soy muy atroz."

Si volen admirar una tela de grans dimensions — i de mèrit —, vagin al Palau de Belles Arts.

El quadre és d'En Martí i Alsina, "La defensa de Girona", i les mides són: onze metres d'ample per sis d'alt.

En Dalí, davant d'aqueixa tela, en veure's tan petit, es tornarà boig.

Tant, que ja ho és!

A Anglaterra, a Nordamèrica hi ha tramvies sense carril. Són una mena d'autòmnibus elèctrics. A Berlín hom inaugurarà també aquesta nova manera de transport. A París també ja se'n comença a parlar.

Però i a Barcelona?

A Barcelona, avui que volem ésser tan moderns, ¿és que pensem declarar monuments nacionals els actuals tramvies?

A França en 1920 es publicaven 6.315 volums. En 1928 se n'han publicat 13.619.

A Anglaterra, durant el mateix període, s'ha passat de 8.422 a 10.153. I a Nordamèrica, de 11.304 a 13.810.

A casa nostra no aconseguim encara de publicar un llibre cada dia.

Un rellotge que no calgui donar-li corda! Vet ací una cosa que sembla gairebé un somni. Fins faria anar a l'hora els més distrets, els més badocs.

Aquest somni ha esdevingut una realitat. Un anglès ha estat l'autor de la troballa. El mecanisme és senzill. El nou rellotge porta fixades a la caixa unes llenguetes de metall tan sensibles, que el més petit moviment les fa vibrar i aquesta vibració és suficient per posar en tensió la corda. I això sense proposar-s'ho tan sols. N'hi ha prou amb el moviment habitual del nostre cos.

El Vaticà ha autoritzat el coronament de la "Verge de les Neus", patrona, si no ens errem, d'Almagro.

La corona, que li serà posada solemnement, és adornada

—No pot ésser que sigui de la criatura!

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona

TELEFON 18692

Acaba de sortir

L'auca del senyor Esteve

PREU: 16 PTES.

NOVEL·LA DE SANTIAGO RUSIÑOL

Edició de paper d'Holanda

PTES. 150

EDICIÓ DE LUXE

Edició de paper de fil

PTES. 80

Dibuixos d'En RAMON CASAS :: Rodolins d'En GABRIEL ALOMAR

Coberta d'En VILARRASA (Obi)

LLUÍS CAPDEVILA

Barcelona, cor de Catalunya

Preu: 4 pessetes

COL·LECCIÓ D'OBRES SELECTES

VAN PUBLICATS ELS VOLUMS:

Vol. I.-E. MURGER. **Escenes de la vida bohèmia**

Traducció d'E. LLUELLES. Pròleg de SANTIAGO RUSIÑOL

Vol. II.-ROUSSEAU. **Contracte social**

Traducció i pròleg de RAMON VINYES

Vol. III.-DIDEROT. **La Monja**

Traducció i pròleg de LLUÍS CAPDEVILA

Vol. IV.-RUSIÑOL. **Coses viscudes**

Preu: 2,50 ptes. el volum

Dintre de la segona quinzena d'aquest mes es publicaran de la "Col·lecció d'Obres Selectes", els volums V, VI i VII, que contindran l'obra immortal

L'ENGINYÓS CAVALLER D. QUIXOT DE LA MANCHA

de MIQUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

Traduïda al català per ANTONI BULBENA i TOSELL, i amb un pròleg de J. GIVANEL i MAS

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o be en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls atorga rebuixes.

—Què fas aquí? No ho entenc!
—Que no ho veus? Un quadro d'avantguarda.